Austrijos lietuvių bendruomenė – apie ilgametę bendrystę, ambicingus kultūrinius projektus ir tapatybės svarbą

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Austrija – centrinės Europos valstybė, patraukli savo įspūdinga gamta, dideliais įdomią istoriją menančiais miestais, gyvenimo kokybe. Aplankyti šią šalį, o kartais net ir joje įsikurti žmones dažnai paskatina intensyvus kultūrinis gyvenimas – ypač teatrinis ir muzikinis. Į Austriją studijuoti ar pradėti savo profesinės karjeros, neretai muzikinės, atvyksta ir lietuviai. Dažnas iš jų emigracijoje ne tik kuria savo gyvenimą, bet ir siekia bendrystės su gimtosios šalies žmonėmis, nori pasidalyti su jais naujienomis, sumanymais ir idėjomis. Vienos užsienio lietuvių bendruomenės gyvuoja jau daugiau nei penkiasdešimt metų, o kitos – keletą dešimtmečių ar keletą metų. Ypač svarbu, jog dabartinės kartos tęsia savo pirmtakų ar tėvų, senelių, prosenelių pradėtus darbus, tautiškumo, bendruomeniškumo tradicijas, sėkmingai įgyvendina įvairias iniciatyvas, projektus, kurie formuoja teigiamą Lietuvos įvaizdį svečioje šalyje. Tokia neabejotinai yra ir Austrijos lietuvių bendruomenė – viena seniausių pasaulio kraštų lietuvių bendruomenių, kurios istorija mena gausybę įvairių asmenybių ir įvykių. Tai bendruomenė, palaikanti savo tautiečius, skatinanti bendrystę bei bendradarbiavimą. Bet apie viską nuo pradžių…

Lietuvių buvimo pėdsakų šioje šalyje išties nemažai. Dar XVI amžiaus pabaigoje Austrijos katalikų universitetuose Grace, Insbruke bei Vienoje mokėsi būrelis lietuvių studentų. Po Pirmojo pasaulinio karo Austrijos aukštosiose mokyklose studijavo lietuvių rašytojas Kazys Boruta, teisininkas Andrius Bulota, psichologas Alfonsas Gučas, kompozitorius Stasys Vainiūnas ir kiti.

Antrojo pasaulinio karo metu milijonai civilių gyventojų buvo priversti palikti savo gimtąsias šalis. Daug lietuvių, besitraukiančių nuo sovietų režimo, per karą atsidūrė Austrijoje. Jie buvo apgyvendinti Zalcburgo, Glasenbacho, Linco, Rydo, Braunau, Graco, Insbruko, Bregenco ir kitose stovyklose, vėliau pavadintose DP (*displaced persons* – išvietintųjų asmenų) stovyklomis. Svarbu paminėti, jog karo negandų po pasaulį išblaškyti lietuviai tose stovyklose būrėsi, kūrė kultūrinį gyvenimą ir steigė bendruomenes. Dauguma tų bendruomenių išlaikė savo reikšmę bei vaidmenį ir šiandien sėkmingai tęsia veiklą. Taigi 1951 m. buvo priimti Austrijos lietuvių bendruomenės įstatai, o 1956 m. – ši organizacija oficialiai įregistruota. Austrijoje leisti leidiniai: 1945–1947 m. Zalcburgo lietuvių kultūrinio darbo draugijos neperiodinis leidinys „Mūsų žinios“, 1947–1952 m. – „Austrijos lietuvių tarybos informacijos biuletenis“, 1954–1957 m. – Austrijos lietuvių bendruomenės valdybos neperiodinis leidinys „Austrijos lietuvių informacijos“. Bendruomenė turėjo savo seniūnijas Tirolyje, Zalcburge, Lince ir Vienoje.

Liepos 6-oji Vienoje. Zigmanto Kalibato nuotr.

Šiandien būtų galima teigti, jog Austrijos lietuvių bendruomenė kūrėsi keliais etapais. Daugumai lietuvių pasitraukus į JAV bei kitas šalis 6-ojo dešimtmečio pabaigoje Austrijos lietuvių bendruomenės veikla užgeso ir tik 1996 m. buvo įkurta Austrijos–Lietuvos draugija. 2014 m. veiklą atnaujino Austrijos lietuvių bendruomenė. Nuo 2015 m. veikia Austrijos lietuvių jaunimo sąjunga. Nuo 2016 m. bendruomenė rengia tarptautinį jaunųjų pianistų ir kamerinių ansamblių konkursą „Edelweiss“, kurio sumanytoja ir koordinatorė Lina Grigaitienė. Vienoje veikia Austrijos lietuvių bendruomenės lituanistinė mokyklėlė „Ąžuoliukas“, jai vadovauja Raminta Zalieskytė. Mokyklėlės pagrindinis tikslas – ugdyti Lietuvos išeivijos vaikų ir jaunimo meilę lietuvių kalbai, papročiams, tradicijoms ir kultūrai, skatinant mokinių kūrybinę, meninę veiklą, taikant įvairius ugdymo metodus, todėl ugdymo įstaigą lankantys vaikai teminių kūrybinių dirbtuvių metu turi galimybę pasimokyti ne tik lietuvių kalbos, bet ir muzikos, pažinti šiuolaikinį meną, fotografiją ir kt. Bendruomenės pirmininkėmis buvo Angelika Krause, Jolita Skinulytė-Niakšu. Šių metų vasario 18-ąją įvykusio Austrijos lietuvių bendruomenės susirinkimo metu buvo išrinkta nauja bendruomenės valdyba 2022–2024 m. kadencijai. Bendruomenės pirmininke tapo jau trečią kadenciją bendruomenės valdyboje dirbanti Justina Špeirokaitė, jos pavaduotoja – Ingrida Prelgauskaitė, iždininku antrai kadencijai išrinktas Andrius Petryla, jaunimo atstove antrai kadencijai valdyboje lieka dirbti Danielė Brekytė, valdybos nariai yra Zigmantas Kalibatas ir Ieva Lukošiūnaitė.

Kaipgi atrodo ir kuo gyvena šiandien Austrijos lietuvių bendruomenė, „Pasaulio lietuviui“ papasakojo pirmininkės pareigas einanti Justina Špeirokaitė ir jos

pavaduotoja Ingrida Prelgauskaitė. Naujoji bendruomenės pirmininkė sako, kad kiekvieno, atvykusio į Austriją, istorija yra labai individuali. Vieni čia gyvena jau daugelį metų, kiti ką tik atvyko, vieni ilgam, kiti tik trumpam laikui. Justina Špeirokatė Austrijoje gyvena jau beveik 10 metų. Kaip pati moteris pasakoja, ji į šalies sostinę Vieną atvyko be jokios svarbios priežasties, bet taip jau viskas susiklostė, kad šis miestas tapo jos namais. Moteris dirba nepriklausoma kultūros kuratore ir yra viena iš alternatyvios meno ir kultūros platformos „Improper Walls“ įkūrėjų. J. Špeirokaitė pasakoja, kad į bendruomenės veiklą įsitraukė 2018 m. norėdama suburti jaunesnius kultūriškai aktyvius žmones ir paskatinti kartu rengti renginius, bendradarbiauti kūrybinėse veiklose. Ši idėja užaugo kaip nepriklausomas projektas „LT.art Vienna“, o jos sumanytoja taip ir liko bendruomenės valdyboje, ir priklauso jai jau trečią kadenciją. Galima sakyti, jog Austrijos lietuvių bendruomenės nariai – tarsi neoficialūs savo tėvynės ambasadoriai. Jie dažnai stengiasi dalyvauti įvairiuose renginiuose, projektuose, kur yra galimybė papasakoti apie Lietuvą ir kartu su tautiečiais ją pristatyti.

Austrijos lietuvių bendruomenė. Zigmanto Kalibato nuotr.

Austrijos lietuvių bendruomenės šerdis – valdyba, kurią paprastai sudaro ne mažiau kaip penki asmenys. Bendruomenės valdyba renkama kas dvejus metus. Jos nariai planuoja, organizuoja ir vykdo įvairias veiklas, prie jų organizuojamų veiklų gali prisijungti savanoriai. Justina Špeirokaitė, kalbėdama apie valdybos

funkciją, reikšmę ir tikslus, pabrėžia: „Mūsų tikslas pakviesti visus paminėti svarbiausias kultūrines tradicines šventes ir valstybines dienas. Šiomis progomis stengiamės pagalvoti apie visus bendruomenės narius, mažus ir didelius, pasiūlyti atvirą ir visiems pritaikytą renginio programą. Austrijos lietuviai aktyviai buriasi pagal savo pomėgius – skaito, dainuoja, sportuoja, gamina ir panašiai. Todėl dar vienas mūsų tikslų yra įvairių iniciatyvų palaikymas ir skatinimas, naujų idėjų, pasiūlymų priėmimas ir pagalba juos įgyvendinant."

Bendruomenės pirmininkės pavaduotoja Ingrida Prelgauskaitė pasakoja, jog Austrijos lietuvių bendruomenė yra gan didelė ir labai įvairi – pradedant studentais, atvykusiais stažuotėms, ir baigiant šeimomis, kurios čia jau yra įleidusios šaknis. Austrija, kaip daugumai žinoma, yra viena iš muzikaliausių šalių pasaulyje, todėl čia yra ypač daug muziką studijuojančių studentų. Jos teigimu, lietuviai į bendruomeninę veiklą dažniausiai įsitraukia pagal juos vienijančius panašius interesus ir pomėgius, taip kartais buriamasi ir į įvairius formalius bei neformalius lietuvių klubus. Ingrida džiaugiasi, kad į bendruomeninę veiklą įsitraukia ir jaunimas, šeimos ir net kaimyninės bendruomenės: „Į mūsų susitikimus – tiek kultūrinius, tiek lietuviškoms šventėms paminėti skirtus renginius – susirenka labai plati publika. Mūsų didžiausios šventės yra Joninės ir Kalėdos, kuriose dalyvauja įvairi bendruomenė. Joninės pritraukia tiek studentus, tiek šeimas su vaikais, taip pat ir mūsų kaimynus – latvius ir estus, o Kalėdos tradiciškai yra tapusios šeimų švente. Lietuviai, įsikūrę ir gyvenantys Austrijoje, yra aktyvų sportą kalnuose ir laiką nuostabioje gamtoje praleisti mėgstantys žmonės. Tai lietuviškos galerijos organizuojamus performansus palaikantys ir lankantys bendruomenės nariai. Taip pat ir tokie, kuriems patinka laužyti galvą ir varžytis protmūšiuose. Tai tokie lietuviai, kuriems nesvetimas austriškas „schmäh" (tam tikro tipo humoras) ir atsipalaidavimas bei reikalų aptarimas prie puodelio kavos."

Austrijos lietuvių bendruomenės kultūrinis gyvenimas yra gana įvairus. Ingrida Prelgauskaitė pasakoja, kad bendruomenė gan dažnai organizuoja įvairius renginius, jų tikrai netrūksta. Lietuviškas šventes ir valstybines datas stengiamasi paminėti išradingai, vis kitaip. Nemažai renginių organizuoja ir lituanistinė mokyklėlė „Ąžuoliukas". Taip tautiečiai įsitraukia į įvairias kūrybines veiklas: gamina šventines dekoracijas, pina advento vainikus, velia iš vilnos arba margina kiaušinius ir panašiai. Didžiausios bendruomenės šventės, kaip jau anksčiau minėta, yra Velykos (arba Atvelykis), Joninės ir Kalėdos. Daugiausia tautiečių

sutraukia Kalėdų šventė. Nemažai valstybinių švenčių minima kartu su Lietuvos ambasada Vienoje. Lietuvos ambasada lietuvaičius kviečia į lietuviškų filmų peržiūras, ten dažnai vyksta ir protmūšiai. Susitikti su Austrijos lietuvių bendruomene kartais atvyksta svečių iš Lietuvos ar kitų šalių. Artimiausiu metu planuojamos švęsti „Baltų Joninės“ kartu su estų ir latvių bendruomenėmis bei mūsų draugais iš baltarusių ir ukrainiečių bendruomenių.

Austrijos lietuviai tautinę tapatybę puoselėja švęsdami valstybines, tautines ir religines šventes, minėdami įvairias sukaktis, tačiau kiti ne ką mažiau svarbūs, Ingridos Prelgauskaitės nuomone, tautinės tapatybės išsaugojimo gyvenant svečioje šalyje būdai – lietuvių kalbos ir tradicijų puoselėjimas. „Tautinis identitetas kiekvienam iš mūsų, lietuvių, manau, reiškia daug skirtingų dalykų. Vienas iš svarbiausių ir mus labiausiai vienijančių dalykų yra lietuvių kalba. Taip, valstybinės šventės yra labai svarbios norint nepamiršti savo šaknų ir kilmės, bet kalba yra būtent tai, kas mus riša vienus su kitais labiausiai. Man asmeniškai svarbu dalyvauti bent keliuose lietuviškuose renginiuose per metus, pabendrauti lietuviškai. Mano šeima yra mišri, todėl, pavyzdžiui, yra svarbu kiaušinių dažymas per Velykas arba kai kurios Kūčių vakaro tradicijos. Lietuviškų patiekalų mano virtuvėje niekad netrūksta ir labai mėgstu savo ne lietuvius draugus vaišinti kepta duona ir, žinoma, cepelinais.“

Lietuva nuo Austrijos palyginti nedaug nutolusi, todėl ir aplankyti ją galima tiek dažnai, kiek leidžia aplinkybės. Bendruomenės pirmininkė Justina Špeirokaitė pasakoja, kad į Lietuvą dažniausiai sugrįžta praleisti švenčių su savo šeima ir dėl profesinių reikalų, o labiausiai pasiilgsta grybavimo miške ir jūros kvapo.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

www.pasauliolietuvis.lt

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS